

Gerçekte kimdi Gertrude Stein?

20. yüzyılın ilk çeyreğinde Paris sanat ortamının simge isimlerinden Gertrude Stein'in biyografisinde Philippe Blanchon, bu kült figürün yaşamının tüm detayları üzerinde dolaşiyor. Kitabın sayfaları arasında sadece Stein'in hayatının değil, sanat tarihinin önemli bir dönemin de canlandığını görüyoruz.

ERAY AK
e.erayak@gmail.com

20. yüzyıl Fransa'sının özellikle ilk çeyreğini, modernizmin temellerinin atıldığı zaman dilimi olarak ele almak da mümkün. Özellikle Paris, bu bağlamda başı çeken şehir olarak dikkat çekiyordu. Şehirde toplanan sanat çevreleri, her türden yeniliğe açık sanatçılar ve bu zengin, renkli dünyanın etrafında oluk oluk biriken insanlar, yüzyıl boyunca insanlığın ortak mirasında önemli bir yere sahip olacak akımın taşlarını döşemekle meşguldü.

Picasso, Hemingway, Dalí, Fitzgerald, Ezra Pound... O devrin ve o dönemki şehrin dikkat çeken isimleri olarak öne çıkıyor. Devrin ortamını ve öne çıkan isimlerini bir kurmacada da olsa görmek isteyenler, Woody Allen'in 'Midnight in Paris'ini izleyebilirler. Bu küçük nottan sonra dönemin bir diğer önemli simasını hatırlayalım **Paris'in; Gertrude Stein'ı. Stein da o yılların Paris'inde tüm sanat çevrelerini etrafında toplamayı başarmış bir isim olarak dikkat çekiyor.** Az önce sayılan isimler ve çok daha fazlası; ressam, edebiyatçılar, eleştirmenler, koleksiyoncular onun **Fleury Sokağı 27 numaradaki evinde bir araya gelirler. Evini, bir evden çok bir mahfil olarak görmek gerek Stein'in. Sanatçıların buluşma noktası, bir tartışma ya da toplantı evi gibi. Stein da biriktirdiği sanat eserleri ve bu eserleri kardeşi ile birlikte yorumlamadaki, eleştirmedeki ustalığı sayesinde sanat piyasasının önemli aktörlerinden biridir aynı zamanda.**

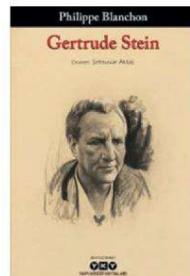
Peki, Gertrude Stein kimdi? Bu sorunun yanıtı için pek çok şey söylenebilir. Az önce kaleme getirilenlerden **onun bir koleksiyoncu ve dönemin sanat anlayışını şekillendiren yetkin bir eleştirmen olduğunu söyleyebiliriz rahatlıkla, ki doğrudur.** Öte yandan 'Q.E.D.' ve 'Üç Hayat' adıyla bugünün modern klasiği sayılabilecek edebi verimleri mevcut. Şiirlerini de unutmamalı. Bu edebi verimlerine yarım kalmış da olsa bir Balzac çevirisi de eklenebilir ayrıca. Bunların yanında bir kadın hakları savunucusu olduğu-

nu ve evinin etrafında çiçekler yerine kültürel devrimler yetiştirdiğini söylemek mümkün.

Ama gerçekte kimdi Stein? Resim sanatının ve edebiyatın merkezi olan evinden misafirleri çekildiği zaman nasıl bir dünyada kalıyordu? Nasıl bir ortam, nasıl bir çocukluk yetiştirmişti bu figürü? Kimleri okurdu, kimlerle dosttu, kimlere âşıktı? Hangi şehirleri gezip nerelerde soluklandı? **Kısacası Gertrude Stein'in sanatıyla birlikte sürdüğü hayatı nasıldı?**

İşte, tüm bu soruların yanıtlarını Philippe Blanchon'un titiz biyografi çalışmasının sayfaları arasında buluyoruz. Türkçede henüz okurların karşısına çıkan Gertrude Stein'in biyografisinde Blanchon, bu kült figürün yaşamının tüm detayları üzerinde dolaşiyor. Bir yazar ve çevirmen olarak yaşamını sürdüren Blanchon için Stein, bir yazı figürü olmasından öte bir anlam taşıyor. Bunu, Blanchon'un yaklaşımından rahatlıkla anlamak mümkün, çünkü Stein'in hayatını didik didik etmiyor yazar. Her ayrıntıya giriyor, tüm konuşulması gerekenlerden bahsediyor ancak bunu nadir bulunan bir kitabın sayfalarını çevirircesine yapıyor. Ortaya da bu bağlamda **Stein'in hayatındaki kırılmaların izinden giden ve öznesiyle şefkatle ilişki kurulmuş bir biyografi** çıkıyor.

Stein, yaşadığı dönemin güçlü ve önemli bir figürü. Dolayısıyla onun yaşamını anlatmak, ister istemez sadece onun yaşamını anlatmakla bitmiyor. Buna bakarak **sadece Stein'in hayatının değil sanat tarihinin önemli bir döneminin de canlandığını görüyoruz kitabın sayfaları arasında.** 1874'te doğup 1946'da ölen Stein'la birlikte dünya tarihindeki önemli kırılmaların, onun ve sanat dünyasındaki yansımalarını da izliyoruz. ■

GERTRUDE STEIN

Philippe Blanchon
Çeviren: Sehsuvar Aktas
Yapı Kredi Yayınları, 2022
196 sayfa.